

Kultura

TOM GOTOVAC

Marginalac koji je živio svoju umjetnost

Iako je posljednje godine života proživio siromaški, s najjadnijom mogućom penzijom, u posljednjem se desetljeću u javnosti ustalilo prihvaćanje Gotovčeva vrhunskog umjetničkog statusa – klasika eksperimentalnog filma, klasika akcijskog-performansa i konceptualne umjetnosti, medijskog umjetnika svjetskog statusa

Velik otpočetka, što stasom, što karizmom među prijateljima i brojnim sljedbenicima, što svojim djelima i potezima, njegov je životni put bio protkan javnim podsmjehom i višestranim podozrenjem (estetskim, ali nadasve i građanskim i političko-policijskim), pa mu i recentni rast percipiranog kulturnog statusa nije omogućio da živi drukčije nego kao siromaški marginalac (što je i poentirano svojedobnim nastupom u Malnarovoj 'Noćnoj mori'). Zapravo, teško da bi Gotovac sva ta desetljeća često i prisilnog marginaliziranja preživio s onim samosvjesnim integritetom i umjetničkom plodnošću s kojom je to doista učinio, da ga nije obilježavao osobit nazor na svijet.

Negdje početkom sedamdesetih godina prošloga vijeka, Tomislav Gotovac, tada posve autsajderska, ali umjetničkim krugovima i nekim političkim i policijskim krugovima itekako dobro poznata radikalna umjetnička ličnost, tiskao je i dijelio kao letak niz vodoravnih A4 bijelih listova papira s kratkim otisnutim sloganima, a jedan od njih glasio je vrlo jednostavno: Tomislav@.

Što je autorski štitio ovim znakom, nije bilo protumačeno nikakvim popratnim tekstom, ali se nedvoumno podrazumijevalo među onima koji su te letke dobivali, a poznavali Gotovca: svaka prigoda i trenutak u kojima se taj letak čita – Gotovčevim su zaštićenim 'intelektualnim vlasništvom'. Nije se podrazumijevalo samo da je ime, Tomislav, zaštićeno autorsko djelo, nego da je i sam svijet u kojem se taj letak zatekne i čita – zaštićeno autorsko djelo Tomislava Gotovca, pa da je i sam Tomislav Gotovac, osoba koji nosi to zaštićeno ime, svoje vlastito zaštićeno autorsko djelo.

Ovaj je 'pan-tomislavizam' Gotovac potom proglasio – s lucidnim samorazumijevanjem – umjetničkim smjerom nazvavši ga paranoia-view-art, umjetnost paranoičnog nazora na svijet, pod tim nazivom priređujući i neke od svojih umjetničkih akcija i izložaba.

Zapravo, ovakvo po-osobljavanje, autorsko-stvaralačko prisvajanje cijeloga svijeta, poimanje da je svaki njegov čin u svijetu, svaka opservacija svijeta umjetnički, konceptualni zadatak i oblikovni čin uvjetovali su i Gotovčevu umjetničku 'višekanalnost', višestranost, činjenicu da je stalno umjetnički djelovao i onda kad mu je neko područje umjetničkog djelovanja bilo zapriječeno, onemogućeno, blokirano.

Recimo, svoje osmosatno činovničko službovanje u bolnici pretrpio je poimajući ga kao 'konceptualnu životnu akciju'. Kad u šezdesetim godinama, u oskudnim tehnološkim i operativnom uvjetima filmskog amaterizma, a ograničen činovničkim radnim vremenom, nije uspijevao snimati onoliko filmova i onakve filmove kakve je htio i onoliko njih za koliko je imao ideja, radio je performanse (pionirske u Hrvatskoj), kod kuće je slagao kolaže koje će mu tek dvadesetak godina

poslije izložiti Zvonimir Maković, a svoje gledanje filmova, izložaba, posjećivanje koncerata i kazališnih predstava, slušanje radija shvaćao kao oblikovnu aktivnost, izgradnju svojeg osobitog poimateljsko-doživljajnog svijeta, čije bi dimenzije, potom, s karizmatikom dojmljivošću prenosio svojim prijateljima, znancima – svima koji bi mu došli nadohvat, tako da su i podsmjesi koji su u našoj ondašnjoj konzervativnom sredini pratili, znali biti vrlo oprezni i kompleksaški pred erudicijom i shvaćalačkom i analitičkom superiornošću Gotovca.

Svoju je odluku da napusti činovnički 'koncept' i zamijeni ga 'otvorenim konceptom' studija filma na beogradskoj Umetničkoj akademiji – a bez ikakve stipendije, ikakve potpore – bila to ujedno odluka da živi prigodno, siromaški, beskućnički, ali intenzivno u svakome mogućem pogledu, iskušavajući sve što je avangardna atmosfera u ondašnjem Beogradu otvarala kao mogućnost – radeći akademske filmove, glumeći u filmovima svojim i svojih prijatelja, izvodeći svoje performanse, konceptualne akcije, ogledajući se čak i u (antologijskoj) novelistici – i dalje šireći svoje karizmatisko poimanje umjetnosti i svijeta među impresioniranim kolegama, ali i u onda bujnome umjetničkom svijetu ondašnjeg Beograda.

Pa i onda kad je bio izložen policijsko-političkom šikaniranju početkom sedamdesetih, kad je po diplomiranju filmske režije vratio u Zagreb i susreo se s općom blokadom bilo kakve mogućnosti da dobije ikakvu subvenciju za svoje filmske projekte, svoj je svijet kreirao u, pretežito, likovnoj i omladinsko tiskovnoj sredini: sustavom planirano fotografiranih akcija, performansi i izložaba – kojima je obilježio sedamdesete, osamdesete i devedesete u hrvatskoj umjetnosti.

Kolika je njegova stvaralačka energija osobito se pokazalo početkom dvijetisućite – kad je ustanovljenje subvencija za eksperimentalne filmove i otvaranje širih mogućnosti neovisnog digitalnog snimanja i obrade Gotovac u nizu sjajnih filmskih ostvarenja, zabilježenih performansa, brojnim postavama u zemlji i svijetu dao na znanje silnu moć svojeg pantomislavizma, sve to vrijeme trpeći, što stoički što psovački, svoju postojanu građanski rubnu životnu egzistenciju.

Poneki veliki ljudi umiru tiho, no smrt Gotovca, kod kojeg marginalizam nikada nije značio i samozatajnost i tišinu, s punim je opravdanjem očekana glasno, s punim uvidom u težak gubitak osobe, ali ne i gubitak njegova impresivna svijeta zapisanog u njegovim djelima i dokumentima, autorski zasvagda zaštićena Gotovčevim copyrightom.

Sve o temi: [kultura](#) | [tom gotovac](#)

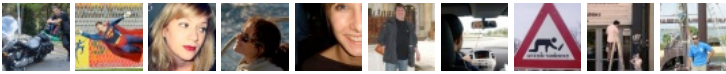
Pošalji na:

[Ispiši stranicu](#) | [Komentiraj](#) | [Pošalji prijatelju](#)

Tportal Hr on Facebook

Tportal Hr has 11,540 fans

Siniša Tomislav Ivana Nina Marija Branko Ozren Renato Lana Aris

 Facebook social plugin

Vezane vijesti

OPROŠTAJ OD VELIKANA
**Komemoracija i ispraćaj
Toma Gotovca**

[Umro umjetnik Tom Gotovac](#)

[Tko sve od naše kulture radi sprdačinu?](#)

[Umrtnjenu naciju predvodi Modni Mačak](#)

Uvjeti korištenja | Kontakt | Oglašavanje | Promocija | Impressum | Pomoć

© 2005. - 2010. T-Hrvatski Telekom. Sva prava pridržana.